

Motion till riksdagen 2005/06:So275

av Ewa Thalén Finné och Margareta Pålsson (m)

Rätt till offentligt biträde

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätt till offentligt biträde.

Motivering

I 11 kap. 8 och 9 §§ socialtjänstlagen tydliggörs att den som kommer att utsättas för myndighetsutövning från socialnämnden har rätt att få del av uppgifter, närvara vid mötet och muntligen meddela sig och få del av motivering och beslut.

I dagsläget finns alltså ingen oavvislig rätt att få offentligt biträde enligt rättshjälpslagen inför möte och beslut i socialnämnden.

Formellt sett är ärenden i socialnämnden inte mål, och de avgöranden som fälls är inte domar. Ändå kan de få enorma konsekvenser för dem som är föremål för besluten.

Ett exempel är en nybliven ung trillingmamma som riskerade att få sina tre barn placerade på fosterhem. Utan bistånd från en rättskunnig person hade hon mycket små möjligheter att få reda på sina rättigheter och skyldigheter samt på ett kompetent sätt föra fram sin sak inför socialtjänst och socialnämnd.

Om socialnämnden beslutar att omedelbart omhänderta barn förs beslutet vidare till länsrätten, som prövar nämndens beslut. Om socialnämnden inte beslutat om ett omedelbart omhändertagande är ordningen sådan att länsrätten beslutar om vård enligt LVU (lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga) efter ansökan av socialnämnd.

I den rättsliga prövning som länsrätten gör har mamman rätt till offentligt biträde via rättshjälp. Enligt lagens 39 § stadgas följande:

I mål och ärenden angående beredande av vård enligt 2 eller 3 §, omedelbart omhändertagande enligt 6 §, upphörande av vård enligt 21 §, flyttningsförbud enligt 24 § eller upphörande av flyttningsförbud enligt 26 § eller vid överklagande enligt 41 § första stycket 1 skall offentligt bi-

Fel! Okänt namn på

träde förordnas för den som åtgärden avser samt för dennes vårdnadshavare, om det inte måste antas att behov av biträde saknas.

Behövs offentligt biträde både för den unge och för dennes vårdnadshavare, förordnas gemensamt biträde, om det inte finns motstridiga intressen mellan dem.

Offentligt biträde förordnas av den domstol som handlägger målet. I ärenden hos socialnämnd eller social distriktsnämnd förordnas offentligt biträde av länsrätten.

Eftersom det är samma fakta som skall läsas in och samma grundarbete som måste göras för det offentliga biträdet när ärendet väl kommer till länsrätten som det hade varit att göra när ärendet var uppe i socialnämnden, bör merkostnaderna bli marginella. För den enskildes rättssäkerhet och utfallet i ärendet är det av oerhörd vikt att den enskilde så tidigt som möjligt får ett offentligt biträde. Rör fallet omhändertagande av barn enligt LVU kan det röra sig om dagar och veckor som barnen flyttas från sin förälder och placeras i familjehem i väntan på länsrättens utslag.

Till det kommer att om den enskilde har en god representation redan från början kan troligtvis en del ärenden avskrivas och aldrig behöva bli föremål för överprövning av länsrätt, vilket vore en besparing både när det gäller mänskligt lidande och ekonomiska resurser.

Redan i dag finns en tanke om att socialtjänstens tjänstemän har ansvar för att aktualisera frågan om offentligt biträde till parterna hos länsrätten. Det är dock oklart i vilket skede av utredning och handläggning detta bör ske (Den nya socialtjänsten, Bengt Olof Bergstrand, Kommunlitteratur Företagslitteratur 2002 s. 79). Anledningen till att regeringen förde in den tanken var just omfattande kritik mot hanteringen av barnavårdsärenden. Trots att doktrinen anger rätt till offentligt biträde redan under handläggningen i socialtjänsten torde detta höra till ovanligheterna.

Regeringens intentioner med den nya socialtjänsten beträffande möjligheterna att redan i ett tidigt skede bistå den enskilde, med ansökan till länsrätt om offentligt biträde, har inte uppfyllts. Rätten till offentligt biträde bör alltså förtydligas och föras in i lagtexten så att enskilda medborgare inte hamnar i kläm.

Stockholm den 23 september 2005

Ewa Thalén Finné (m)

Margareta Pålsson (m)